

Erhart, Tomáš

Jiří Weil jako novinář, kritik, spisovatel i odborný znalec Gogolova díla

Opera Slavica. 2024, vol. 34, iss. 1, pp. 172-175

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OS2024-1-21>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80576>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 16. 09. 2024

Version: 20240913

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUKAŘOVSKÝ, J.: *Přednášky o epice*. Ed. Ondřej Sládek. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2021, 250 s. ISBN 978-80-7658-040-4.

MUKAŘOVSKÝ, J.: Podstata epiky. Úvaha fenomenologická. Ed. Miroslav Procházka. In: PROKOP, D. (ed.): *Studie o Janu Mukařovském. Sborník statí ke 100. výročí narození*. Praha: Karolinum 1991, s. 125 – 147.

POSPÍŠIL, I.: *K teorii ruské literatury a jejím souvislostem*. Brno: MuniPress, 2013. 265 s. ISBN 978-80-210-6216-0.

SLÁDEK, O.: Epika v pohledu Jana Mukařovského. In: *Jan Mukařovský. Přednášky o epice*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2021, s. 215 – 228. ISBN 978-80-7658-040-4.

About the author

Igor Cintula

Matej Bel University, Faculty of Arts, Department of Slavic Languages, Banská Bystrica, Slovakia

igor.cintula@umb.sk

<https://orcid.org/0000-0001-6740-9669>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

<https://doi.org/10.5817/OS2024-1-21>

Jiří Weil jako novinář, kritik, spisovatel i odborný znalec Gogolova díla

WEIL, J. – KITTLOVÁ, M. (ed.) – HELLER, Jan M. (ed.): *Gogol a anglický román 18. století: srovnávací studie*. Praha: Triáda, 2023, 167 s. Spisy Jiřího Weila. Delfín. ISBN 978-80-7474-358-0.

Nakladatelství Triáda se pustilo do poměrně rozsáhlého projektu a postupně vydává všechny spisy Jiřího Weila, známého hlavně jako autora románů, z nichž asi nejznámější jsou *Moskva-hranice* nebo *Život s hvězdou*. Ještě dříve než spisovatelem

byl však aktivním novinářem a literárním kritikem. Kromě toho byl člověkem s velmi zajímavým osudem, ilustrujícím složitou historii Československa a Evropy vůbec ve 20. století. Zatím v edici vyšlo pět svazků, z nichž tři jsou soubory statí a reportáží z různých období, jeden je novým vydáním Weilovy *Moskvy-hranice*, a nejujtější svazek obsahuje dizertační práci věnovanou Gogolovi.

Práci s názvem *Gogol a anglický román 18. století: srovnávací studie* obhájl Weil již v roce 1928, ale jde jistě o zajímavé čtení i dnes. Vedoucím mu byl profesor Václav Tille, rovněž významný spisovatel i kritik. To samé platí o oponentovi, kterým byl F. X. Šalda. Hlavním cílem práce je pak vysvětlit význam a literární směr Gogolovy tvorby na podkladu vlivu anglického románu 18. století. Tento vliv má být rozhodující i pro zasazení Gogolova díla mezi literární směry, protože hlavně ruští badatelé se příliš neshodovali v tom, zda Gogolův směr vykládat jako romantismus, nebo jako realismus. Jiří Weil v prvních dvou částech své práce dokazuje obsáhlou znalost ruské i západní literární vědy své doby. V první kapitole podává podrobný přehled bádání o Gogolovi, od jeho současníků (např. Bělinskij a Aksakov), přes pozdější revize ze strany symbolistů (např. Brjusov, Merežkovskij) až po nejnovější poznatky (např. Ejchenbaum, Tyňanov). V druhé kapitole se věnuje anglickému románu 18. a začátku 19. století, jeho základním směrnicím a tomu, jaký měl obecně vliv na pozdější ruskou literaturu. I když zmiňuje mnohé autory, zvláštní důraz klade na Waltera Scotta. Třetí část práce už je věnována jednotlivým Gogolovým dílům (*Večerům na dědince blízko Dikaňky*, *Mirgorodu*, *Mrtvým duším*, *Arabeskám* a různým povídkám) a tomu, jak se právě u nich projevují vlivy anglického románu v syžetu, stylu nebo ve způsobu vyprávění. Hlavní závěr, ke kterému Weil dochází, je, že se Gogol snažil vytvořit synkretickou formu románu, jíž by mohl použít k vytvoření uměleckého světa, což bylo i cílem autorů anglických románů 18. století. Gogol ovšem tvořil v zemi, kde podle Bělinského stále vládlo 18. století. Proto vytvořil nový typ prózy a na jeho úsilí měl kromě francouzského a německého romantismu rozhodující vliv právě anglický román.

Sama o sobě stojí za přečtení i ediční poznámka Markéty Kittlové a Jana M. Hellera, v níž se objevuje několik zajímavostí včetně posudku Václava Tilleho. Ten vyzdvihuje to, že se Weill neomezuje na výčet „užitě literatury“, ale probírá stručně a jasně všechny předchůdce své práce. V *Denících Václava Tilleho* se lze dočíst, že o průběhu Weilovy ústní zkoušky si poznamenal jen: „Weil z SSSR dělal rigorózum a nic neuměl. Ale práci měl o Gogolovi velmi pěknou.“

Pečlivá práce editorů je znát i na dalších svazcích Weilových spisů. Tři svazky, obsahující jeho publicistickou činnost, jsou celkem logicky rozděleny tak, že postihují léta jeho života oddělená zásadními milníky. První svazek *Reportáže a stati 1920–1933* obsahuje texty od počátků Weilova psaní, z doby, kdy byl především novinářem a také mladým aktivním členem komunistické strany. Kromě reportáží, článků a recenzí

obsahuje i jeho přehledové stati o vývoji sovětské literatury. Druhý svazek *Reportáže a stati 1933–1937* zahrnuje období, začínající odjezdem do Moskvy z pověření strany, a končící vydáním románu *Moskva-hranice*, který byl příčinou jeho vyloučení ze strany. Většina těchto textů byla napsána v Rusku v čase stále tvrdších projevů stalinismu. V jeden moment byl donucen Weil odjet do Interhempa, průmyslového družstva, budovaného československými krajany v Kyrgyzstánu. Reportáže z tohoto svazku se tak často týkají právě Interhempa a oblasti střední Asie. Poslední svazek publicistiky *Stati a reportáže 1938–1956* pokrývá delší období, v němž však Weilovi nebylo umožněno tolik publikovat, především za války, kdy byl pronásledován pro židovský původ. Ovšem i po válce už se více než novinářině věnoval psaní dalších románů.

Spojení edičních poznámek těchto tří svazků vydá na samostatný pozoruhodný příběh o Weilově životě, v němž nechybí ani mnoho detailů a snaha o vysvětlení některých nejasností, jako například, co bylo přímým důvodem Weillova de facto vyhnanství do Interhempa. Weillův charakter pak doplňují zmínky o něm z paměti druhých. Za všechny lze zmínit třeba překladatele a redaktora Jindřicha Pokorného, který Weila znal během jeho práce v nakladatelství EKI a v rozhovoru pro *Revolver Revue* o něm říká: „Po našich vyhazovech jsme se pak s panem Weilem dost často vídali a nikdy nezapomenu na tu hrůzu v jeho očích, když začaly procesy. Znal to všechno ze Sovětského svazu, neztrácel ale přitom humor, samozřejmě hodně černý. Jednou mi ukazoval fotografii z nějakého zasedání EKI neboli Exekutivy Komunistické internacionály, jejímž byl členem, tam stálo několik soudruhů a palma v kořenáči. A Weil, kterého později s velkým kraválem vyloučili, smutně dodal: A tahleta palmička, to sem já.“

Z Jiřího Weila naštěstí nezůstala jen palmička na fotce, ale hlavně jeho obsáhlé dílo, a tak nezbývá než doufat, že se dočkáme jeho kompletního vydání, tedy ještě Weilových povídek a všech ostatních románů.

Tomáš Erhart

Literatura:

- TILLE, V. – HOLEČEK, L. (ed.): *Deníky Václava Tilleho*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR; NLN, 2023-. Ego: paměti, deníky, korespondence. ISBN 978-80-7422-910-7.
- WEIL, J. – ŠPIRIT, M. (ed.): *Reportáže a stati*. Praha: Triáda, 2021–2022. 3 svazky (996; 960; 756 s.). Spisy Jiřího Weila. Delfín. ISBN 978-80-7474-357-3 [1]; 978-80-7474-359-7 [2]; 978-80-7474-364-1 [3].

- WEIL, J. – KITTLOVÁ, M. (ed.) – HELLER, Jan M. (ed.): *Gogol a anglický román 18. století: srovnávací studie*. Praha: Triáda, 2023, 167 s. Spisy Jiřího Weila. Delfín. ISBN 978-80-7474-358-0.
- WEIL, J. – KOSÁKOVÁ, H. (ed.) – KOSÁK, M. (ed.): *Moskva-hranice*. Praha: Triáda, 2021, 482 s. Spisy Jiřího Weila. Delfín. ISBN 978-80-7474-360-3.

About the author

Tomáš Erhart

Masaryk University, Faculty of Arts, Department of Slavonic Studies, Brno, Czechia
erhy.tom@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0003-5695-7151>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

<https://doi.org/10.5817/OS2024-1-22>

Czesko-polski kalejdoskop literacki

KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K. *Czesko-polski kalejdoskop literacki. Problematyka tożsamości, recepcji oraz dialogu międzykulturowego*. Warszawa: Neriton, 2023. 506 s. ISBN 978-83-67245-27-2.

Pod koniec 2023 roku ukazała się książka pani prof. Krystyny Kardyni-Pelikánovej pt. „Czesko-polski kalejdoskop literacki. Problematyka tożsamości, recepcji oraz dialogu międzykulturowego” (nakładem warszawskiego wydawnictwa Neriton, 2023). Publikacja zbiegła się z obchodami stulecia czeskiej polonistyki, pierwszej instytucjonalnej polonistyki na świecie, i wpisała się w przebieg hucznych uroczystości (łącznie z przyznaniem Autorce odznaczenia „Polonicum” za wybitne osiągnięcia w krzewieniu języka polskiego oraz wiedzy o polskiej kulturze i historii na świecie).

Profesor Kardyni-Pelikánova jest badaczką twórczą, o szerokim spektrum zainteresowań, które to fascynacje skupiają się na przybliżaniu relacji polsko-czeskich i czesko-polskich szerokiemu gronu odbiorców (dość przypomnieć inne książki: